

Evernia mesomorpha

Grenlav

Klass: *Lecanoromycetes*, **Ordning:** *Lecanorales*, **Familj:** *Parmeliaceae*, **Släkte:** *Evernia* (ringlavar), **Art:** *Evernia mesomorpha* - grenlav Nyl. **Synonymer:** *Evernia thamnodes* (Flot.) Arnold, *Letharia mesomorpha* (Nyl.) Du Rietz

Kännetecken

Grenlav är en grågrön till gulgrön busklav, upp till 8 cm lång, som liknar den mycket vanliga arten slånlav *Evernia prunastri*. Grenlav skiljer sig från denna på att grenarna är likfärgade, d.v.s. inte som hos slånlav uppdelade i en ljusare undersida och en mörkare ovalsida. Typiskt för grenlav är också att den har rikligt med isidier, vilket ger ett grynigt intryck.

Utbredning och status

Grenlav har två skilda utbredningsområden, ett i Dalarna och ett i Lule Lappmark och de flesta växtplatserna ligger nära fjällkedjan. Landets rikaste kända förekomst finns nära Porjus där den växer på uppskattningsvis 30 000 träd inom ett drygt kvadratmil stort myr- och skogsområde. I det södra området har laven minskat oroväckande men finns fortfarande kvar på några rika lokaler i fjällnära skog i Dalarna. Arten har en vid utbredning i Europa, Asien och Nordamerika. I Norden är den en utpräglad fjällart med en östlig tendens. Den förekommer även i Norge och Finland.

Ekologi

Laven förekommer i gamla boreala barrskogar med hög luftfuktighet, särskilt på stora myrar, i fjällnära skog, vid bäckar och i sumpskogar. Den förekommer främst i öppna, glesa skogar och ses ofta växa helt exponerat ute på myrar eller i myrkanter. Grenlav växer företrädesvis på gamla träd, både på grenar och stammar. I Dalarna sitter den ofta på döda eller döende träd. Gran och björk är de vanligaste trädslagen, men den förekommer även på tall och sälg. Enstaka fynd finns också från gamla myrlador och trögärdesgårdar. Det finns indikationer på en kraftig minskning på flera lokaler sedan 1995 men hur stor del nedgången är har inte blivit klarlagt.

Hot

Avverkning av lågproduktiva skogar i höjdlägen och skogar i anslutning till större myrar utgör ett hot. Flera av förekomsterna i Dalarna har nyligen blivit naturreservat varför hotet här har minskat.

Åtgärder

Torrakor och kantskog mot myrmarker bör lämnas. Lokaler bör tills vidare undantas från skogliga skötselåtgärder. De rikaste lokalerna bör få ett permanent skydd. Hur mycket arten kommer att minska i framtiden beror på vad som kommer att ske med de stora förekomster som hittats men som ännu saknar skydd.

Övrigt

Utländska namn – NO: Gryntjafs, FI: Jauhehankajäkälä.

Naturvård

Konventioner: Skogsstyrelsens signalart

Litteratur

Ahlner, S. 1948. Utbredningstyper bland nordiska barrträdslavar. *Acta Phytogeogr. Suec.* 22.

Karström, M. 1992. Steget före i det glömda landet. *Svensk Bot. Tidskr.* 86: 115–146.

Karström, M. 1993. Indikatorarter som biologisk inventeringsmetod - formulering av biologiska kriterier för urval av sökbiotoper. I: Olsson, G. A. & Gransberg, M. (red.), Indikatorarter för identifiering av naturskogar i Norrbotten. *Naturvårdsverket, Rapport 4276*, sid. 19–96.

Oldhammer B. 1994. Grenlaven, *Evernia mesomorpha*, i Dalarna. *Svensk Bot. Tidskr.* 88: 43–47.

Författare

Roland Moberg 1984. Rev. Svante Hultengren & Mats Karström 1999. © ArtDatabanken, SLU 2005.